

Una imprudència bizantina

QUIM GIBERT, PSICÒLEG

L'endemà de la nevada del dia 4 del passat mes febrer, el xofer de la ruta Fraga-Lleida em confessava el greu que li va saber d'haver matat tants moixons a la carretera. La blancor del paisatge, en una comarca poc habituada a la neu, va desorientar els pardals; i la presència del cotxe de línia els va atribolar. Així, doncs, fugien en sentit contrari: directes a la mort, s'estampaven contra la part frontal del vehicle, malgrat que el conductor havia reduït la velocitat en adonar-se del desgavell. No fou un suïcidi.

L'escena és una metàfora del que passa a una població d'individus quan els referents quotidians resten colgats per un element alienador. Tant les bèsties com els humans som territorials, ens identifiquem pel lloc on hem nascut i crescut.

Pertànyer a un Aragó castellano-cèntric i a una Espanya que confirma aquesta manera de pensar i actuar, ve a ser per als veïns de la Franja de Ponent gairebé una nevada permanent. Albert Sánchez Piñol, antropòleg, diu: «Vam creure que la democràcia ho curaria tot. Que se sanaria el cos delmat de la llengua, que es desbrossarien malentesos feixistoides.

Obviàvem un detall: que la democràcia que va venir era l'espanyola. Ha fet el Govern aragonès algun esforç per reparar la ignomínia històrica? Ben al contrari. Furgant en la ferida, afegint llast a la infàmia, han oficialitzat el xapurreo: ara es diu lapao» (*La Vanguardia*, 23-2-2014).

Enfront de panorames tan desoladors, n'hi ha d'altres d'exemplars. Mentre l'Estat espanyol es desentén dels diferents intents de genocidi cultural, Joachim Gauck, president federal d'Alemanya, va afirmar el 27-1-2015, en el Bundestag, que no hi ha identitat alemanya sense Auschwitz: «El record de l'Holocaust continua essent una cosa de tots els ciutadans que viuen a Alemanya. Pertany a la història d'aquest país.» Gauck va afegir que gràcies al record es pot extreure l'obligació de protegir i vetllar per la humanitat: «protegir i vetllar pels drets de totes les persones».

Sense anar tan lluny en el temps i l'espai, el passat febrer l'Audiència Provincial de Saragossa, davant un document escrit en català, del qual un advocat va sol·licitar la traducció, el jutge, havent-ne fet la verificació, va dir que l'escrit s'entenia. De fet, el filòleg Martí

de Riquer (Barcelona, 1914-2013) assenyalava que fins a 1830 un senyor català escrivia en català a un de castellà o aragonès, el qual li responia en castellà: «això era el normal!» (*La Vanguardia*, 13-1-1999).

També en aquest sentit, el filòleg Tomàs Llopis va destacar en la jornada sobre «Llengua i escola» (celebrada a Fraga el dissabte 7 de març d'aquest any) que sempre hi ha bretxes, fins i tot en els murs més alts. I que, per tant, res no és segur. A manera d'exemple, va dir que a la muralla nord-oest de Constantinoble hi havia una porta oculta, que la feien servir els comerciants abans que la ciutat obrís de bon matí. Quan Bizanci fou assetjada en 1453, fou útil per a maniobres de distracció contra els destacaments turcs. Una matinada de maig d'aquell any, un escamot de bizantins van perpetrar una escaramussa entre les files enemigues. Durant la retirada una tropa de geníssers els va vigilar nit i dia. I, resseguint les petges de l'escamot bizantí, van descobrir, semioberta, la vella i mig tapiada *Kerkaporta*. Probablement la cristiandat a l'Orient va fer figa arran d'aquesta badada garrafal. ♦